

2012:45

Antikvarisk undersökning av rum 100 – 108 på

Österbybruks herrgård

Filmsn, Östhammars kommun

UPPLANDSMUSEET

Per Lundgren 2012

Omslagsfotografi: den representativa svitens rumsfil sedd från herrns sängkammare
Foto: Per Lundgren, Upplandsmuseet 2011

Upplandsmuseets rapporter 2012:45
ISSN 1654-8280
© Upplandsmuseet 2012

INNEHÅLL

Bakgrund	5
Österbybruks herrgård	5
Yttre byggnadsarbeten 1763 – 1774	5
Interiören	6
Sammanfattning och diskussion av de byggnadsantikvariska undersökningarna	9
Övergripande skeden	9
1780-talet: Rumssviten inreds	9
1820-talet: PA Tamm blir ensam ägare	10
1870-talet: Österbybruk blir aktiebolag	10
1970-talet: Bruno Liljefors stiftelse tar över byggnaden	10
Byggnadsantikvariska undersökningar	11
Rum 108, herrns sängkammare	12
Rumsbeskrivning	12
Färglager	13
Tapetlager	15
Tolkning	16
Rum 107, herrns förmak	17
Rumsbeskrivning	17
Färglager	18
Tapetlager	19
Tolkning	20
Rum 106, sal	21
Rumsbeskrivning	22
Färglager	23
Tolkning	25
Övrigt	25
Rum 105, fruns förmak	26
Rumsbeskrivning	27
Färglager	27
Tapetlager	28
Tolkning	28
Rum 104, fruns sängkammare	29
Rumsbeskrivning	30
Färglager	30
Tapetlager	31
Tolkning	32
Rum 103, kabinett	33
Rumsbeskrivning	33
Färglager	34
Tapetlager	34
Tolkning	35
Rum 102, kammare	36
Rumsbeskrivning	36
Färglager	37
Tolkning	37
Rum 100, vestibul	38
Rumsbeskrivning	38

Färglager	39
Tolkning	40
Byggnadsdetaljer	41
Dörrspegelslist	41
Sockellister	42
Bröstlister	43
Dörrfoder	44
Dörrar	47
Dörröverstycken	49
Gångjärn	53
Nyckelskyltar	53

Bakgrund

Upplandsmuseet har fått i uppdrag av Bruno Liljefors stiftelse att göra en byggnadsantikvarisk undersökning av den representativa sviten i Österbybruks herrgård samt med utgångspunkt från denna kulturhistoriskt grundade förslag på gestaltning. Föreliggande rapport behandlar den byggnadsantikvariska undersökningen.

Österbybruks herrgård

Yttre byggnadsarbeten 1763 – 1774

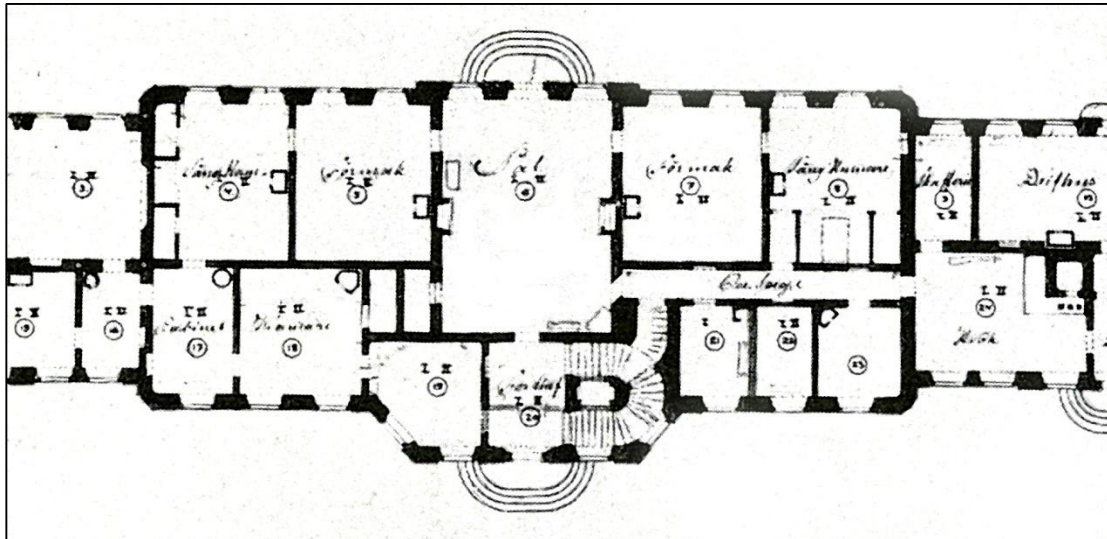

Arbetet med grundläggningen inleddes 1763.¹ De två sidoflyglarna, som inrymde drivhus och orangeri, uppfördes först. De stod klara 1765. En ritning av murmästaren Elias Kessler

¹ Det är mycket som inte är känt när det gäller byggnadens historik. Det gäller till exempel byggnadens arkitekt. Under 1800-talet ansågs det vara Jean Eric Rehn, och 1899 skriver Pehr Persson i *Upplandsforminnesförenings tidskrift* att "Ritningen uppgjordes af hovintendenten Johan Erik Rehn". Man får intrycket att Persson själv sett ritningen, men senare forskare har inte kunnat återfinna den. Det som finns bevarat är däremot ritningar av murmästaren Elias Kessler från Stockholm. Av främst konsthistoriska skäl menar Gösta Selling, den forskare som på 1900-talet förmodligen har ägnat mest intresse åt Österbybruks herrgård, att Kessler ska betraktas som byggnadens upphovsman. Selling menar bland annat att den arkitektoniska kvaliteten inte är högre än att en skicklig murarmästare som Kessler skulle kunna ha utfört ursprungsritningarna, och att byggnaden skiljer sig kraftigt från Gimo bruksherrgård, som ritades av Jean Eric Rehn vid ungefär samma tidpunkt. Hursomhelst var Kessler troligen verksam som murmästare fram till 1773, då den skuld han hade till bygget avskrevs. Den ritning som huvudbyggnaden färdigställdes efter upprättades dock varken Rehn eller Kessler, utan av Erik Palmstedt. Ritningen är inte daterad men är rimligen utförd senast i samband med att arbetena på mittpartiet påbörjades 1768.

ler daterad samma år visar de färdiga sidoflyglarna och det tänkta utseendet på mittpartiet. På ritningen har sidoflyglarna avvalmade gavlar mot mittpartiet. Det dröjde till 1768 innan arbetena med själva huvudbyggnaden påbörjades, och till dess hade nya ritningar upprättats av arkitekten Erik Palmstedt. 1774 sattes vattenrännor upp och då bör alltså byggnaden ha varit under tak.

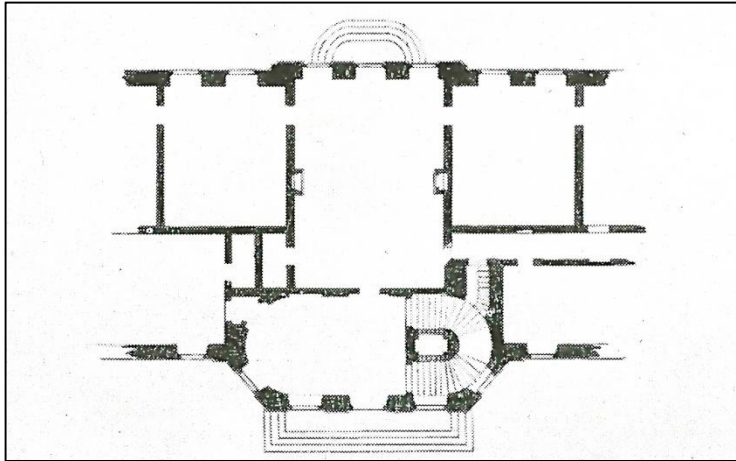
Interiören

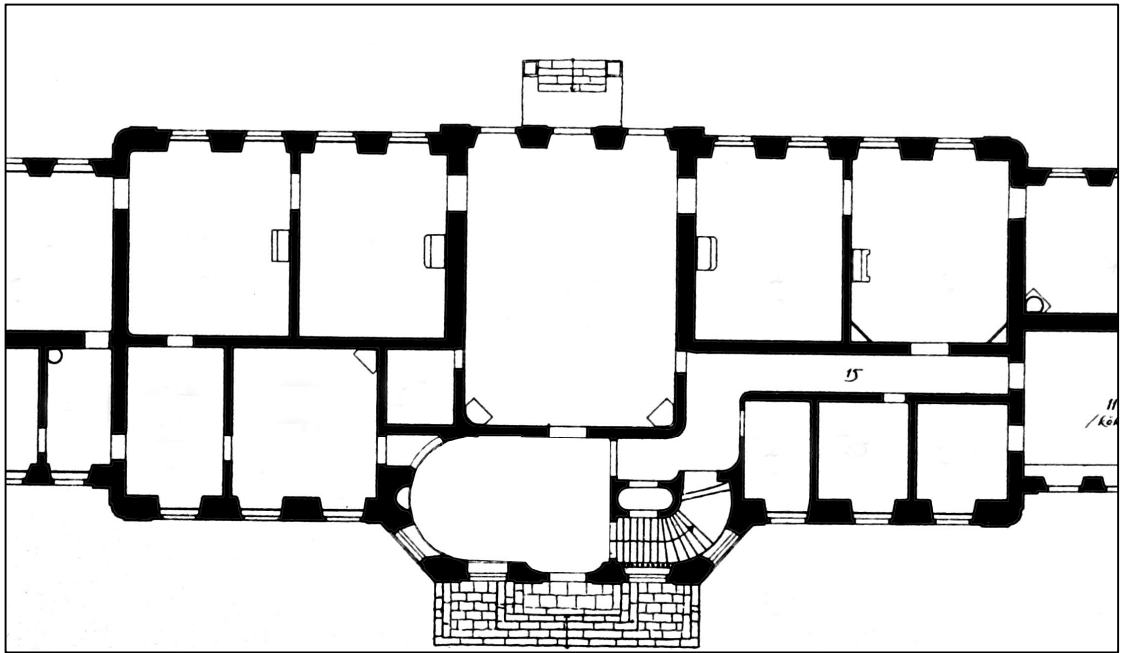
Plan 1. Plan över huvudbyggnadens mittparti. Planen är odaterad och försedd med anteckningar och tillägg. Yttertrappans utformning överensstämmer med Kesslers fasadritning från 1765 men inte med Palmstedts omarbetning strax efteråt. Det är osäkert i vilken mån ritningen följts vid byggnadsarbetena, men det är möjligt att respektive sängkammare ursprungligen har haft det utförande som planen visar, med garderobsavbalkningar och lägen på dörröppningar som delvis skiljer sig från dagens utseende. Man kan notera att den representativa rumssvitens filsystem inte når in i orangeriet i öster och drivhuset i väster, som det gör idag. Det är tänkbart att garderobsavbalkningen i fruns sängkammare respektive nischen i herrns sovrums, som ligger helt i linje med filen, haft likadana dörrar och foder som i filen. Det skulle förklara att dagens dörröppningar som avslutar filen i öst respektive väst har ett utförande likt original, trots att öppningarna inte är ursprungliga. Befintliga karmar, dörrblad och foder kan ha flyttats till sina nuvarande platser i ett senare skede. Varken bröst- eller fotlister är skarvade.

Rumsdispositionen bestämdes i sin sina stora drag senast 1765. Den representativa våningen förlades till bottenvåningen och inte till övervåningen, som senare blev det vanliga. I tidens stil ledde en vestibul in till en stor sal med arkadformade fönster mot den anslutande lustträdgården. Till vänster förlades "fruns" rumssvit och till höger "herrns", med i tur och ordning förmak och sängkammare. I "fruns" svit anslöt dessutom ett kabinett och ytterligare en mindre kammare. Inredningsarbetena utfördes inte förrän i början av 1780-talet. 1780 lät man sätta upp 19 kakelugnar och man köpte in 1 378 alnar tapetväv. Inredningsarbetena fortsatte ytterligare ett par år, men någon gång under första hälften av 1780-talet bör de ha varit färdigställda.

Fram till början av 1800-talet bodde inte ägarna stadigvarande på Österbybruk. De hade slott och stadsgårdar på annat håll och verkar ha nöjt sig med kortare sejourer i den nya herrgårdsbyggnaden. Den första ägare som bodde året runt på Corps-de-logiet tycks ha varit Pehr Adolph (PA) Tamm, som flyttade in 1809. Redan vid denna tid hade förmodligen rumsfunktionerna ändrats efter en ny livsstil, där makar hade gemensamt sovrums.

Plan 2. Odaterad plan av Erik Palmstedt över huvudbyggnadens mittparti, troligen utförd någon gång mellan 1765 och 1768. Vestibulen har i stort sett dagens utformning, utan mellanväggar och med nisch i murverket på den östra kortväggen. Herrns sängkammare har en dörröppning mot korridoren i rummets nordöstra hörn, i likhet med i plan 1.

Plan 3. Uppmätning 1916 som vad gäller rumsindelningar och dörröppningar överensstämmer med dagens utseende. De viktigaste skillnaderna mot plan 2 är att dörröppningen i herrns sovrum mot korridoren är centrerad mitt på den norra väggen. De viktigaste skillnaderna mot plan 1 är att respektive sängkammare saknar garderobsavbalkningar, att det finns en dörröppning mellan fruns sängkammare och den östra flygeln samt mellan herrns sängkammare och den västra flygeln. Dörröppningen mellan kabinettet och den västra flygeln finns inte på den östra väggens södra sida utan den norra sidan. Vestibulpartiet överensstämmer med Palmstedts ritning, plan 2.

En bouppteckning från 1809² visar att i princip alla rummen utom salen var försedda med rullgardiner, kompletterade med nättelduksgardiner. Möblemanget bestod till stor del av för tiden moderna möbler i mörkt ädelträ, framförallt mahogny, men det fanns också äldre, gråmalade möbler. I salen fanns till exempel "30 gammalmodiga Sals-stolar", kompletterat med ett "forte piano" och sex matsalsbord. I de flesta rum fanns små runda té- och sybord.

Senare under 1800-talet utfördes ändringar av de två yttersta rummen i det representativa filmsystemet och möjligen också i kabinettet. Det är osäkert hur omfattande dessa ändring-

² Bouppteckning efter Anna Johanna Grill, Film och Dannemora tingslags häradsrätt 1809

ar var, men de innefattade troligen rivning av garderobsavbalkningar och möjligen också upptagande av dörröppningar till östra respektive västra flygeln. Upmark har antagit att en "genomgripande omdaning" av herrgården i empiristil skedde under 1820-talet, i samband med att PA Tamm blev ensam ägare till Österbybruk 1823.³ När det gäller den fasta inredningen i den representativa sviten på bottenvåningen har de två sängkammarna nyklassicistiska drag, i motsats till salens och förmakens äldre gustavianska stil. I samband med ett kungabesök skriver PA Tamm 1838 om hur rummen i bottenvåningen fick omdisponeras för att inrymma gästerna.⁴ Det framgår att rummen vänster om salen (106) utgjordes av i tur och ordning salongen (105), sängkammaren (104), kabinette (103) samt "Gustavs rum" (102). Till höger om salen låg PA Tamms egna tre rum (107, 108 samt sannolikt rummet längst åt väster norr om garderoben), hans garderob samt pigkammaren (motsvarande dagens 110).

Under senare hälften av 1800-talet byttes de äldre kakelugnarna i de två yttersta rummen i filsystemet ut mot nya praktkakelugnar i tidens smak.

Fotografier tagna ring sekelskiftet 1900 visar hur de olika rummen såg ut vid denna tid. F.d. fruns förmak, som fungerat som salong sedan början av 1800-talet, kallas "stora salongen" och sängkammaren är nu en mindre salong, kallad "blå salongen" efter väggfärgen. 1876 blev Österbybruk ett aktiebolag och huvudbyggnaden användes som tjänstebostad för disponenten. Man kan tänka sig att det är vid denna tid som sängkammaren i fruns rumssvit omvandlas till salong, från att tidigare under 1800-talet varit gemensamt sovrum för herrn och frun. Upmark beskriver i början av 1900-talet hur väggarna i stora salongen är klädda med "en modern gulhvit tapet, klistrad på i ramar spänd väf".

1916 dokumenterades huvudbyggnaden genom fotografier och uppmätningar. 1917 köptes bolaget av Gimo-Österbybruks AB som fram till 1932 hyrde ut byggnaden till konstnären Bruno Liljefors. Enligt August Hahr dekorerade Liljefors väggarna med "härliga målningar".⁵ Österbybruks herrgård övergick senare till Fagersta brukskoncern.

Under 1970-talet, sedan Bruno Liljefors stiftelse övertagit byggnaden, utfördes relativt omfattande arbeten i den representativa sviten. Tapetsering och målning utfördes, och enligt handlingarna skulle landsantikvarie Ola Ehn kontaktas för färgsättningsfrågor (1975). Man lade parkettgolv och utförde golvslipning (1977). Konservator Bengt Grandin undersökte möjligheterna att ta fram äldre målningar, bland annat i vestibulen och i fönsternischerna. Grandin skriver att samtliga fönsternischer har varit försedda med målningar, att väggmålningarna (i vestibulen) borde gå att rädda samt att takmålningarna (i vestibulen?) inte går att rädda. Troligen under Grandins ledning friläggs och retuscheras väggmålningarna i vestibulen och en del av takmålningen tas fram. I ett par av fönsternischerna tas mindre ytor av dekorativt måleri fram.

³ Gustaf Upmark, Österby. I Svenska slott och herresäten, 1907. Upmark anför inga arkivaliska belägg för antagandet.

⁴ se Fagerstabrukens historia, Kavalkad, s 612

⁵ Österby bruks slottsbyggnad och dess mästare. I Upplands fornminnesförenings tidskrift XLIII 1929 - 33

Sammanfattning och diskussion av de byggnadsantikvariska undersökningarna

Övergripande skeden

Utgående från undersökningarna kan man skilja ut fyra övergripande skeenden i rumssvitens förändringar. Skeendena förefaller kunna kopplas samman med betydelsefulla förändringar i användandet och ägandet av byggnaden.

1780-talet: Rumssviten inreds

Undersökningarna tyder på att en stor del av originalinredningen från början av 1780-talet är bevarad. Detta gäller samtliga dörrblad, både döbattangerna i de representativa sviterna (d1) och enkeldörrarna i de enklare rummen (d2). Enkeldörrarna har en tidstypisk indelning med helfranska fyllningar i över- respektive underdel och halvfransk fyllning i den mindre mittspegeln. Det helfranska listverket har en stram rokokokaraktär, som tillsammans med rokokogångjärnen med fransk upphängning och äldre nyckelskyltar entydigt pekar mot 1780-talet. Döbattangerna, som har en ovanlig men tidstypisk indragning av hörnen i huvudfyllningen, har samma profil på det helfranska listverket som enkeldörrarna och bör vara samtida med dessa. Även döbattangerna har bevarade gångjärn och nyckelskyltar av 1700-talstyp. Fyllningen med indragna hörn får en mer normal, gustaviansk karaktär om man tänker sig en rosett i vardera hörnet, målad eller utförd i gips.

Dörrarnas portik följer ett konsekvent genomfört schema. I salen är omfattningarna rundbågiga, i likhet med öppningarna mot trädgården. I de båda förmaken är fönsternischerna däremot stickbågiga och följaktligen är även dörromfattningarna utförda på detta sätt. Trompe-l'œil-målningen, som föreställer överdelen på en fönsternisch, understryker sambandet mellan portik och fönsteröppning. I herrns förmak har dekormåleri i fönsternischerna delvis tagits fram. Detta dekormåleri överensstämmer med Trompe-l'œil-målningens framställning. Överstyckena i respektive förmak bör vara original från ca 1780. Kompositionen med urnan i herrns förmak och det stickbågiga överstycket är helt och hållet i överensstämmelse med de inredningstrender som rådde vid denna tid och som bland annat flitigt företrädde av Jean-Eric Rehn. Att omfattningarna är utförda med originalfodren (f2) styrker detta antagande.

Till samtliga dörröppningar, undantaget de i salen och den mellan vestibulen och salen, hör ett foder av rokokotyp (f2) som med stor säkerhet är original. I de två förmaken är fodren inkorporerade i de ursprungliga, stickbågiga dörröverstyckena med urnmålningar. Detta foder används också till kakelugnarnas nischer. I de nischer som uppenbarligen har originalkakelugnar (Mariebergskakelugnarna i respektive förmak) följer listverket ugnarna, medan inskränningar och andra bearbetningar har fått göras för att få 1800-talskakelugnarna på plats. Salens anslående dörromfattningar är troligen ursprungliga. Även dessa har en gustaviansk karaktär, med kannelerade pilastrar och ornamentik av akantusblad, rosetter etc. Fodren är av arkitravtyp med övergångar mellan plattpartierna genom pärlstavar och karniser.

I de båda förmaken finns bevarade oljemålningar på vävspänd duk som bör vara original, tillsammans med tillhörande bröstlist.

För att inte få problem med fukt var det vanligt att man lade in kalkstensfriser längs väggarna och man undvek vävspänningar i kontakt med golvet. I rumssviten är en väv spikad på bröstlistens undersida. Väven är sedan klistrad mot den putsade väggen och därefter målade med oljefärg.

Snickerierna tycks genomgående ha varit målade med en ljus grå färg, med undantag för salens dörrblad som var ljus rosa. Ornamenten i salen och de båda förmaken var förgyllda och sannolikt även stuckaturlisterna.

1820-talet: PA Tamm blir ensam ägare

Under första hälften av 1800-talet sker förändringar i de båda sängkammarna och i kabinettet. Dessa förändringar kan möjligen sättas i samband med en förändrad användning av rummen. Väggarna i dessa rum förses med vävspända ramar för uppsättning av papperstapeter och troligen sätts kompletterande dörrömfattningar med ornamenttavlor upp i de båda sängkammarna. Av okänd anledning målas bakgrunden till urmålningen i fruns sängkammare över med vit färg. I fruns sängkammare sätts en intensivt blågrön tapet upp och i kabinettet en vacker handmålade tapet med bladverk mot en grafitgrå botten. Tapeten i herrns sängkammare tycks inte finnas kvar idag och dess utseende är okänt.

Dörröverstyckena i respektive sängkammare har en gustaviansk karaktär, med bandflätsfris, konsolburet arkitravöverstycke och över detta en väggtavla med rosett och bladverk. Dessa överstycken sätts troligen upp under 1820-talet. Originalfodren från 1780-talet omsluter dörrkarmen men är inte en integrerad del av överstyckena. Dessutom går arrangemangets plana sidostycken ända ner till golvet, i motsats till det ursprungliga fodret som är försett med en sockel. Bandflätsfrisen kan möjligen vara äldre än det övriga överstycket.

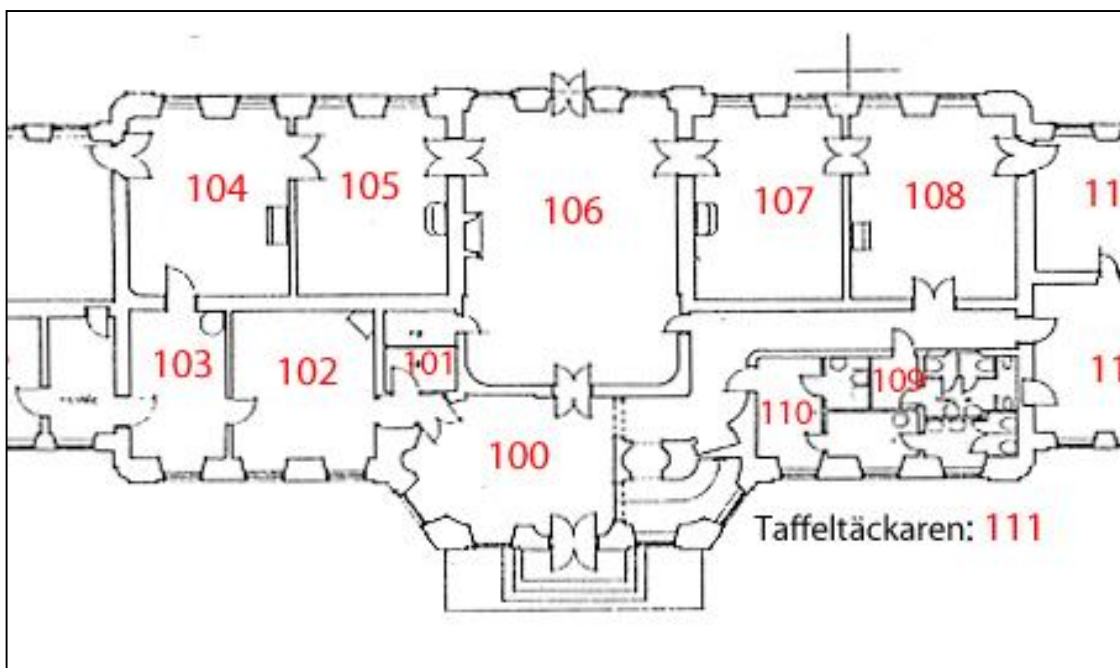
1870-talet: Österbybruk blir aktiebolag

Omkring 1870 sker en omfattande omgestaltning av alla rum i rumssviten. I fruns sängkammare sätts en modern praktkachelugn in, och för att få plats med den tvingas man säga upp de gamla nischömfattningarna. Även i herrns sängkammare sätts en praktkachelugn in. Herrns sängkammare, herrns förmak, salen, fruns förmak, fruns sängkammare, kabinettet och vestibulen får ny färgsättning i olika nyanser av brunt. I flera av rummen sätts matchande stiltapeter i brunt, guld och silver upp. I salen är väggarna målade i sandstensliknande färg med en dekorativ bård i mörkt brunt och i vestibulen finns en liknande bemålning i en grund nisch. Ornamenten i salen är fortfarande förgyllda, men i respektive sängkammare och förmak är de övermålade med brun färg.

1970-talet: Bruno Liljefors stiftelse tar över byggnaden

Under 1970-talet rustas rumssviten upp, vilket delvis sker med antikvariska ambitioner. Snickerierna målas med alkydfärg i olika vita och ljus grå nyanser som i princip stämmer med de understa färglagren. Ornamenten hade tidigare målats över med oljefärg, troligen i början av 1900-talet, och nu målar man ornamenten i f.d. herrns respektive fruns sängkammare med en matt vit färg som får dem att likna gips. Passande stiltapeter sätts upp i rumssviten. I salen, kabinettet och kammaren (102) målas väggarna med en ljus blå latexfärg. Nya parkettgolv läggs in ovanpå de gamla i salen, fruns förmak och fruns sängkammare. Befintligt trägolv i herrns sängkammare, herrns förmak, kabinettet och kammaren slipas och lackeras.

Byggnadsantikvariska undersökningar

100	vestibul
102	kammare/Gustafs rum
103	kabinett
104	fruns sängkammare/sängkammare/blå salongen
105	fruns förmak/stora salongen
106	sal
107	herrns förmak
108	herrns sängkammare

Rum 108, herrns sängkammare

På Kesslers ritningar hade inte herrns sängkammare någon förbindelse med köskorridoren, annat än genom en av de två garderoberna mot norra väggen. Det är osäkert om Kesslers ritning följdes. Dagens dörröppning har snickerier som bedöms vara från den ursprungliga inredningen kring 1780. Garderobsavbalkningar av något slag bör dock ha funnits när rummet tjänade som sängkammare. Rummet upphörde troligen att vara sängkammare i början av 1800-talet, då en gemensam sängkammare för herrn och frun inrättades i det som tidigare hade varit fruns sängkammare. Eventuella garderobsavbalkningar avlägsnades sannolikt i samband med detta.

Kakelugnen har viss nyrokokokaraktär med en krönande snäcka och växtornamentik. Möjligen har kakelugnen höjts ett skift - om den vore ett skift lägre skulle den passa in bättre i sin nisch och spegeln skulle nå upp till kolonnkapitälerna. Kakelugnen är förmodligen ungefär lika gammal som den i fruns sängkammare, alltså omkring 1870.

Rumsbeskrivning

Golv	Kilsågat golv av furu lagt med fris. Golvet har sannolikt planslipats och lackerats i sen tid. Runt väggarna löper en kalkstensfris. Fris saknas dock mot 107.
Sockel	f11
Bröstning	målad puts
Bröstlist	b11
Väggar	stiltapet på vävspanning

Dörrar d1 mot köksgång, 107 samt 118

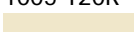

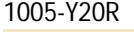
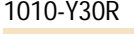

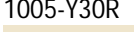
Dörrfoder f1:1 mot drivhus och herrns förmak, f1:2 mot korridor

Övrigt boaserade fönstersmygar. Dörröverstycken med bandflätsfris och konsolburen tavla med ornamentik mot 118 och 107.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raä	pigment	bindemedel
Fris över dörr i väst (bot-ten)	1	Matt kritvit	-	-	-	
	2	krämvit	1005-Y20R			alkyd
	3	brun	ca 4515-Y10R	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	beige	2010-Y30R	5B-94-756	Guldocker+grön umbra	linolja
	5	väv				
Fris över dörr i väst (orna-ment)	1	Matt kritvit	-	-	-	
	2	krämvit	1005-Y20R			alkyd
	3	brun	ca 4515-Y10R	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	beige	2010-Y30R	5B-94-756	Guldocker+grön umbra	linolja
bröstningslist	1	krämvit	1005-Y20R			alkyd
	2	Grågrön	2010-G70Y			
	3	Brun	ca 4515-Y10R	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	Vit	1005-Y20R			
	5	Beige	2010-Y	5B-92	Ljusocker	linolja
Bröstning	1	Krämvit	1005-Y20R			alkyd
	2	Beige-brun	2010-Y30R	5B-94+756	Guldocker+grön umbra	linolja
	3	Krämvit	1005-Y20R			linolja
	4	Beige	2010-Y	5B-92	Ljusocker	linolja
	5	Väv på puts				
Dörrblad norr	1	krämvit	1005-Y20R			alkyd
	2	Grågrön	2010-G70Y	-		
	3	Brun	4015-Y10R	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	grå	2005-Y20R		umbra	
Dörrfoder väst	1	Krämvit	1005-Y20R			alkyd

	2	Beige	2005-Y30R 	7A-710	Obränd umbra	linolja
	3	Beige	4010-Y20R 	6A-710	Obränd umbra	linolja
	4	Ljusgrå	1005-Y30R 			
Vertikal list till konsol-omfattning, väst	1	Krämvit	1005-Y20R 			alkyd
	2	Beige	2010-Y20R 	7A-710	Obränd umbra	linolja
	3	Brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	grågrön	2010-G70Y 	-		linolja
	5	Ljusgrå	1005-Y30R 			linolja
Fönsterbröstning	1	Krämvit	1005-Y20R 			alkyd
	2	beige	1010-Y30R 	6A-94+786	Guldocker+grön umbra	linolja
	3	Brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	Ljusgrå	1005-Y30R 			linolja

Tapetlager

nr	beskrivning	datering
1	Sentida stiltapet med rokokokaraktär	ca 1970
2	Spackel	ca 1970
3	Ljusgrå limfärg	
4	Ljusgrå limfärg på papper	ca 1820
5	Grov väv	ca 1820

Tolkning

108:A alla snickerier och bröstning är målade med en krämvit oljefärg, NCS 1005-Y20R. Ornamenttavlor är först målade med samma oljefärg, men målas senare över med en matt, kritvit färg.

Datering: 1970 -

108:B alla snickerierna och bröstning är målade med en ljus grågrön färg, NCS 2010-G70Y. Ornamenttavlor är målade med en vit oljefärg, NCS 1005-Y20R. Väggarna är målade med en ljusgrå limfärg.

Datering: 1910 - 1970

108:C alla snickerier samt ornamenttavlor är målade i en brun färg, NCS 4515-Y10R (grå umbra 5A-710). Bröstningen är målade i en ljusare brun färg, NCS 2010-Y30R.

Datering: 1870 - 1910

108:D alla snickerierna är målade i en ljus grå färg, NCS 1005-Y30R. Ornamenttavlor är målade i en beige ton, NCS 2010-Y30R, guldockor och grön umbra 5B-94+756 (botten). Själva ornamenten är täckta med bladguld på oljegrund, NCS 2010-Y30R. Väggfälten är täckta med vävspända pappers-tapeter.

Datering: 1820 – 1860

108:F Dörrarna saknar förmodligen ornamentomfattningar och sannolikt har rummet ingen vävspänning. Det bör innebära att dagens bröstlist, som är anpassad för vävspänning, inte har satts upp. Alla snickerierna är sannolikt målade i en ljus grå färg.

Datering: 1780 – 1820

Av färglagren att döma har alla snickerierna i rummet samma ålder. Det är troligen inte fallet; dörrromfattningarnas utförande tyder på att de är gjorda en bit in på 1800-talet, i motsats till dörrarnas och dörrfodrens rokokokaraktär som placerar in dem omkring 1780. Sannolikt är i själva verket de vävspända väggfälten samtida med dörrromfattningarna. Den grova väven är anpassad för tapetuppsättning och detta sätt att sätta upp tapeter blev vanligt efter 1800. En trolig tillkomsttid är omkring 1820 - 1830. Det tycks inte finnas några tapetlager som matchar den mörkbruna fasen från slutet av 1800-talet.

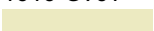
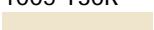

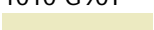
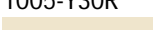

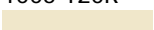

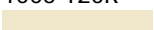
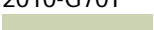
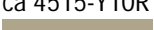
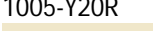

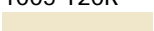
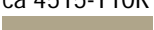
Rum 107, herrns förmak

Rumsbeskrivning

Golv	Kilsågat golv av furu lagt med fris. Golvet har sannolikt planslipats och lackerats i sen tid. Golvet saknar kalkstensfris mot 106.
Sockel	f11
Bröstning	målad puts
Bröstlist	bl1
Väggar	tapet på vävspänning
Dörrar	d1
Dörrfoder	f1:1
Övrigt	Boasering i smygarnas bröstning. Stickbågiga överstycken med trompe-l'œil-målning på duk. Mariebergskakelugn vid vägg mot 106. Äldre schablon- och bårdmålning delvis framtagna i fönstersmygar.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raa	pigment	bindemedel
Dörrblad väst	1	krämvit	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	2	brun	5015-Y10R 	4A-710	Obränd umbra	linolja
	3	gulvit	1010-G90Y 	-	troligen ljusocker	linolja
	4	grå	1005-Y30R 			
Dörrfoder väst	1	krämvit	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	2	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	3	gulvit	1010-G90Y 	-	troligen ljusocker	linolja
	4	grå	1005-Y30R 	-	-	
Bröstning	1	Krämvit	1005-Y20R 			alkyd
	2	Beige-brun	2010-Y30R 	5B-94+756	Guldocker+grön umbra	linolja
	3	Krämvit	1005-Y20R 			linolja
	4	Beige	2010-Y 	5B-92	Ljusocker	linolja
	5	Väv på puts				
bröstningslist	1	krämvit	1005-Y20R 			alkyd
	2	Grågrön	2010-G70Y 			linolja
	3	Brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	4	krämvit	1005-Y20R 			linolja
	5	Beige	2010-Y 	5B-92	Ljusocker	linolja
ram till sköldfris	1	krämvit	1005-Y20R 			alkyd
	2	Brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	3	bladguld				
	4	ljusgrå				

Framtagen dekormålning
i fönstersmyg

Tapetlager

nr	beskrivning	datering
1	Sentida stiltapet i våder	ca 1970
2	Oljemålad spackel	
3	Grå limfärg på papp	
4	Vit limfärg på papper	ca 1900
5	Stiltapet på syrahaltigt papper; mörkbrun bottenfärg ca S 7020-Y med mönster i mörkbrunt, silver och guld	Ca 1880
6	Olivgrön papperstapet	ca 1860
7	Oljemålning på ramspänd linneväv; bottenfärg grön umbra ca 6A-786 (S 2010-Y60R) med påmålad röd bård i bränd terra ca 6A-5876 (S 3050-Y60R)	ca 1780

Tolkning

Färglagren pekar på att det varit samma faser som i herrns sängkammare, bortsett från att ornamenten över dörren inte har målats över med matt vit färg.

107:A alla snickerier, ornamenttavlor och bröstning är målade med en krämvit färg, NCS 1005-Y20R. Väggfälten är tapetserade med en sentida pappers-tapet på ett spacklat underlag.

Datering: 1970 -

107:B alla snickerierna och bröstning är målade med en ljus grågrön färg, NCS 2010-G70Y, och senare med en vit färg. Ornamenttavlor är målade med en vit oljefärg, NCS 1005-Y20R. Den bruna stiltapeten målas över, i tur och ordning med vit limfärg och grå limfärg.

Datering: 1910 - 1970

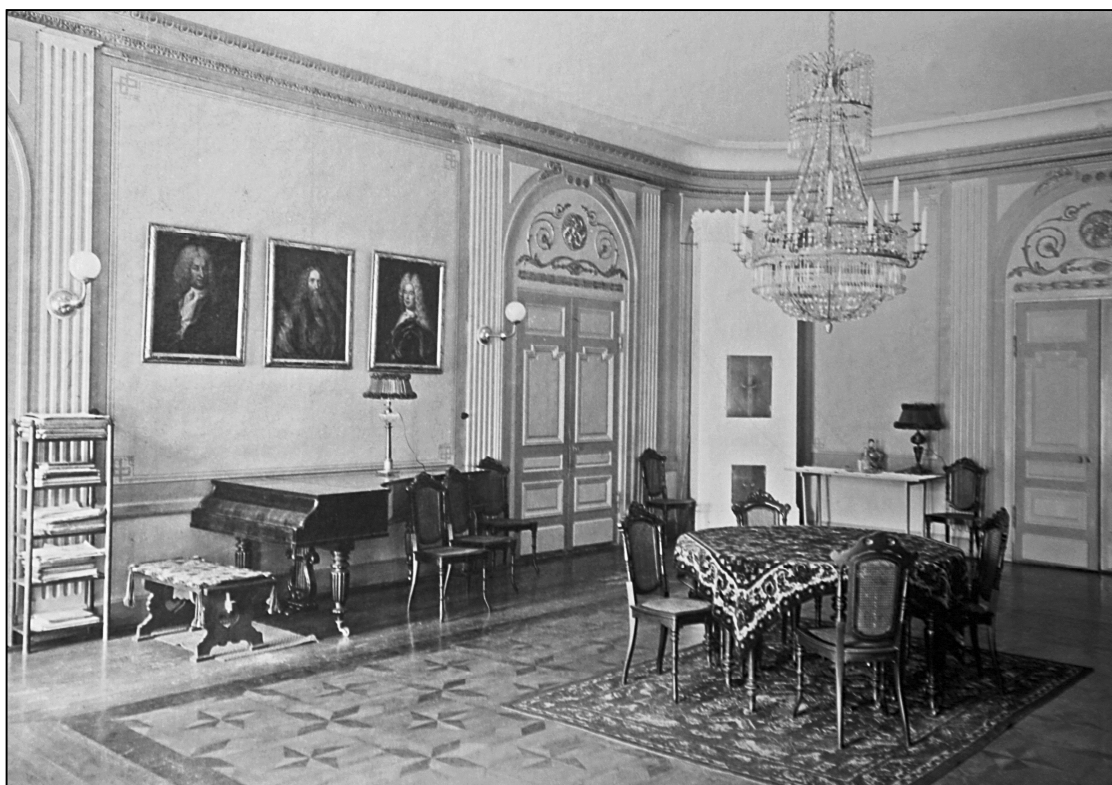
107:C alla snickerier samt ornamenttavlor är målade i en brun färg, NCS 4515-Y10R (grå umbra 5A-710). Bröstningen är målad i en ljusare brun färg, NCS 2010-Y30R (guldocker och grön umbra 5B-94+756). Väggfälten är tapetserade med en mörkbrun tapet med mönster i silver och guld. Ornamentens bladguld är övermålade.

Datering: 1870 - 1910

107:D alla snickerierna är målade i en ljus grå färg, troligen pärlgrå NCS 1005-Y30R eller möjligen grå umbra NCS 2002-B likt salen. Ornamenttavlor är målade i en beige ton, NCS 2010-Y30R (guldocker och grön umbra 5B-94+756). Själva ornamenten är täckta med bladguld på oljegrund, NCS 2010-Y30R. Väggfälten består av dekorativ oljemålning på duk. I slutet av perioden tapetseras väggfälten med en olivgrön papperstapet.

Datering: 1780 - 1870

Rum 106, sal

Dörromfattningarna i de mest representativa rummen, salen och herrns respektive fruns förmak, följer ett gestaltningsmässigt mönster. Omfattningarna till dörrarna görs på ett likadant sätt som omfattningarna till fönsterpartierna mot trädgårdssidan. I salen är fönsternischerna rundbågiga och omfattas av ett listverk med profil f3. Samma rundbågiga form, samma storlek och samma listverk används för salens dörromfattningar. På det

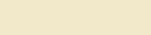

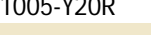

viset skapas en eftersträvad harmonisk helhet i rummet. I det klassiska schemat består överdelen av en portik av tre grundläggande element: underst en arkitrav, därefter en fris och slutligen en kornisch. I salen representeras arkitraven av dörrkarmens överdel med sitt arkitravfoder. Därefter följer en fris med snidat ornament föreställande lagerblads-kupor. I den gustavianska inredningskonsten var det vanligt att sedan fylla det stora, rundbågiga utrymmet ovanför frisen med en medaljong av någon beundrad person, som t.ex. Gustav III, Sergel eller någon i ägarläkten. I Österbybruk har man istället valt att låta utföra en mer neutral växtornamentik.

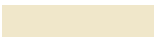

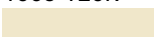

I början av 1800-talet var salen möblerad med 30 "gammalmodiga Sals-stohlar", ett piano och sex matbord. Omkring år 1900 hade salen målade väggfält med ganska mörka kantbårder. Golvlisten ser på ett äldre fotografi ut att ha samma färg som väggfältets bårder. Pilastrarna hade förgyllda kanneleringar. Portikerna ornamentik var mörkfärgade mot en bottenfärg med samma mörkhet som väggfälten. Dörrbladen hade speglar i en ganska ljus färg och ramverk i en mörkare. Spegelarnas profilerade lister var förgyllda. Fodren var målade i samma färg som ornamentikens bakgrund. Stuckaturens nedre del var målade i en mörk färg, med ungefär samma ljushet som väggfältets bårder. Upmark skriver att rummet från början varit i ljusa färger, "i hvitt och guld, [och] har i senare tid ommålats i olika bruna toner." Golvet på fotografiet ser ut att vara lagt i stjärnmönster, men troligen rör det sig om en bemålning (kanske fernissa ovanpå mönsterlasering) eller en tunn bonad korkmatta i parkettmönster. Golvbräderna framträder nämligen som raka streck tvärs mönstret.

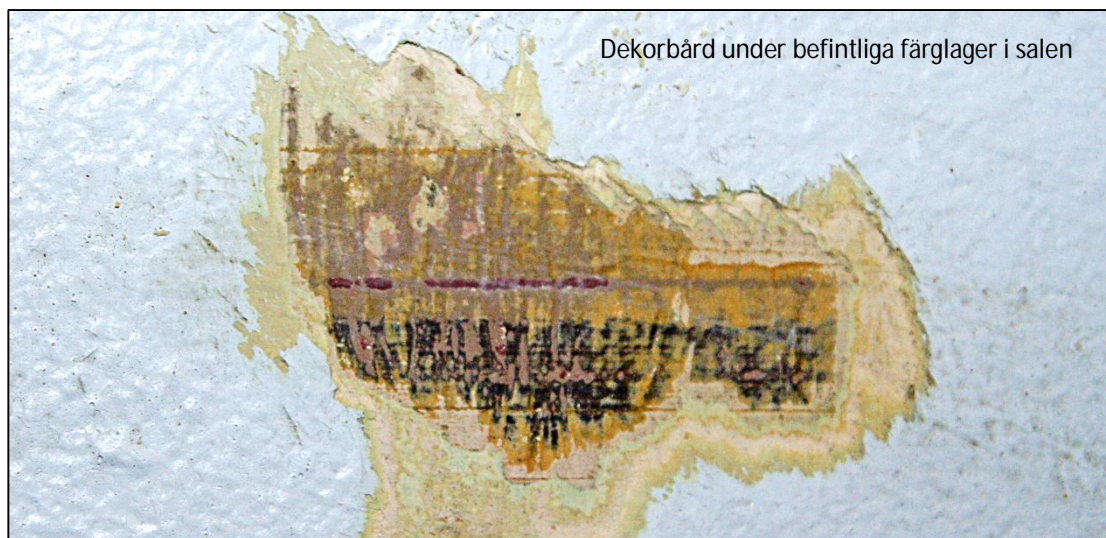
Rumsbeskrivning

Golv	Sekundärt, spontat ekparkettgolv i fiskbensmönster, troligen från 1970-talet, lagt ovanpå äldre golv
Sockel	f11
Bröstning	målade puts
Bröstlist	b12
Väggar	målade puts
Dörrar	d1
Dörrfoder	f1
Övrigt	Samtliga dörröppningar, såväl i filen som till köksgången, förrådet och vestibulen, har försetts med omfångsrika boaseringar i form av kannelerade pilastrar och bågformiga överstycken med ornament.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raå	pigment	bindemedel
bröstlist	1	kräm vitt	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	2	beige	3030-Y10R 	2A-94	guldocker	linolja
	3	spackel	-	-	-	
	4	beige	3030-Y10R 	2A-94	guldocker	linolja
	5	mörkt brun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	linolja
	6	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	7	vitt	ca 1002-Y			
	8	ljus blågrå	ca 2002-B	6A-786+98	grå umbra	linolja
bröstning	1	kräm vitt	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	4	beige	3030-Y10R 	2A-94	guldocker	linolja
	5	brun	2010-Y30R 	5B-94-756	Guldocker+grön umbra	linolja
	6	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	6	vitt	ca 1002-Y			
	7	grund	-	-	krita	
	vägg	1	ljus blå	0510-R90B 	-	-
2		grågrön				
3		beige	ca 3010-Y 	(5B-92)	ljusocker	
4		dekorativ målning, bård	ca 7010-Y10R 	(2A-710)	(obränd umbra)	linolja?
4		dekorativ målning, botten	ca 4010-G90Y 	(4C-92)	(ljusocker)	kalkfärg
5		brunt	ca 7010-Y10R 	(2A-710)	(obränd umbra)	
dörrblad, speglar	6	gipsbruk				
	1	kräm vitt	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	2	beige	3030-Y10R 	2A-94	guldocker	linolja
	3	beige	2010-Y30R 	5B-94-756	Guldocker+grön umbra	linolja
	5	ljus rosa		ca 7A-5876	bränd terra	linolja
	6	ljus rosa	2010-Y70R 	7A-5876	bränd terra	linolja

dörrblad, ramverk	1	kräm vitt	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	2	beige	3030-Y10R 	2A-94	guldocker	linolja
	3	mörkt brunt	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	linolja
	3	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	5	ljus rosa		ca 7A-5876	bränd terra	linolja
	6	ljus rosa	2010-Y70R 	7A-5876	bränd terra	linolja
foder	1	kräm vitt	1005-Y20R 	-	-	alkyd
	3	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	6	vitt	ca 1002-Y			
	7	ljus blågrå	ca 2002-B	6A-786+98	grå umbra	linolja
	6	ljus blågrå	ca 2002-B	6A-786+98	grå umbra	linolja

Tolkning

- 106:A alla snickerier, ornamenttavlor och bröstning är målade med en krämvit alkydfärg, NCS 1005-Y20R.
- Datering: ca 1970 -
- 106:B alla snickerier samt bröstningen är målade i en ockra färg, ca NCS 3030-Y10R (guldocker 2A-94). Väggen är målad i en mörkare ockra ton, ca NCS 3010-Y (ljusocker 5B-92).
- Datering: ca 1910 - 1970
- 106:C Bröstning, dörrspeglar, pilastrar och botten på ornamenttavlor är målade med en brun färg, ca NCS 4515-Y10R (obränd umbra 5A-710). Väggarna är målade i ungefär samma färg (NCS 4010-G90Y) och har en dekorativ bård i mörkare brunt (ca 7010-Y10R). Ramverk till dörrar, bröstlist och fotlist är målade i mörkt brunt, ca NCS 6015-Y10R (obränd umbra 3A-710). Även nedre delen av stuckaturen är målad i mörkt brunt. Ornamenten och dörrspegellisterna har fortfarande bladguld.
- Datering: ca 1870 - 1910
- 106:D Samtliga snickerier är målade i brunt, ca NCS 4510-Y10R
- Datering: ca 1850 – 1870. Troligen målades den ljusare färgen som grund till den mörkare. 106:D hör sannolikt till samma skede som 106:C.
- 106:E Dörrbladen är målade i ljust rosa, ca NCS 2010-Y70R (bränd terra 7A-5876). Bröstlister, socklar och foder är målade i ljust gråblått, ca NCS 2002-B (grå umbra 6A-786+98). Ornamenten är förgyllda med bladguld på oljegrund. Stuckaturen är omålade. Väggfältens utseende är okänt.
- Datering: 1780 - 1850

Övrigt

Den sandstensimiterande väggmålningen är snarlik den målning som tagits fram i vestibulen och bör ha ett tids- och gestaltningsmässigt samband med denna. Bröstlisten i salen är konstruerad för att inte ha en vävspänning.

Alla snickerier i salen bedöms vara ursprungliga, från 1780-talet.

Rum 105, fruns förmak

Den ursprungliga användningen av rummet är som fruns förmak. 1838 omtalar PA Tamm rummet som "salongen". Även omkring 1900 användes rummet som salong. Det kallades då "stora salongen". Vid denna tid var trägolvet sannolikt parkettmålat i likhet med sängkammarens golv. Väggarna hade en ganska ljus färg utan mönster eller andra dekorationer. Enligt Upmark var väggarna täckta med "moderna gulvita tapeter". Snicke-rierna var vitmålade eller målade i en mycket ljus färg.

Rumsbeskrivning

Golv	Sekundärt ekparkettgolv i fiskbensmönster, lagt ovanpå äldre golv
Sockel	f11
Bröstning	målad puts
Bröstlist	bl1
Väggar	stiltapet på vävspänning
Dörrar	d1
Dörrfoder	f1:1
Övrigt	Boasering i smygar. Stickbågiga överstycken med urnmålning på duk. Mariebergskakelugn vid vägg mot 106.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raä	pigment	bindemedel
dörrblad	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	beige	3010-Y20R 	3B-94	guldocker	linolja
	3	ljus brun	ca 3010-Y10R 	5B-94	guldocker	linolja
	4	grå	ca 1502-Y50R	7A-786	grön umbra	linolja
bröstning	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	brun	ca 4510-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	3	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
Bröstlist	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	spackel				
	3	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
	4	mörkbrun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	

	5	brun	ca 4515-Y10R [färg]	5A-710	Obränd umbra	linolja
	6	spackel				
	7	ljusgrå	1010-Y20R [färg]	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja

Tapetlager

nr	beskrivning	datering
1	stiltapet	1970-t
2	ljusgrå limfärg	ca 1900
3	oljemålad duk, bottenfärg bränd terra, 7C-5876, påmålad med ljusocker, 5B-92	1780-t

Tolkning

105:A Samtliga snickerier är målade med en ljus grå oljefärg.

I början av perioden målas den dekorativa oljemålningen över med en ljusgrå limfärg ("moderna gulvita tapeter"). Snickerierna i beige och brunt målas över med en ljusgrå oljefärg.

Datering: 1900 -

105:B Bröstningen är målad i en brun färg, ca NCS 4515-Y10R (obränd umbra 5A-710). Lister är målade i en mörkare brun färg, ca NCS 6015-Y10R (grå umbra 3A-710). Dörrbladen är möjligen målade med en ockra färg, ca NCS 3010-Y20R (guldocker 3B-94). Denna målning kan eventuellt höra till ett senare skede - gestaltungslogiken talar för en målning av dörrbladen i enlighet med övrigt listverk och bröstningen. Troligen är vävspänningens oljemålning fortfarande synlig. Ornamentens bladguld är troligen övermålad med brun färg.

Datering: 1870 - 1900

105:C Samtliga snickerier och bröstningen är målade i en ljus grå färg, ca NCS 1010-Y20R (guldocker och grön umbra 7A-94+786). Ornamenten är belagda med bladguld.

Datering: 1780 - 1870

Rum 104, fruns sängkammare

Enligt Kesslers ritningar hade både herrns och fruns sängkammare fasta, avbalkade garderobers. I fruns sängkammare var de placerade längs med väggen mot sidoflygeln i öster. Det är osäkert om de kom till utförande. 1838 omtalar PA Tamm rummet som "sängkammaren". Troligen hade det vid denna tid övergått till att vara en gemensam sängkammare. På Kesslers ritningar saknas förbindelse mellan sängkammaren och orangeriet norr om sängkammaren (116). Utförandet av dörröppningen mellan 104 och 116 tyder

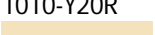
dock på att dagens förbindelse är ursprunglig. Omkring år 1900 användes rummet som salong och kallades "blå salongen". Vid denna tid hade rummet en stormönstrad medaljongtapet. Den enda blå tapeten i lagerföljden sitter närmast över den ursprungliga oljemålningen på duk, som har en grön färg. Det är med säkerhet denna blåa tapet som gett salongen dess namn. Efter den blå tapeten har man tapetserat om tre gånger och också målat ytorna med ljusgrå linoljefärg. Golvet var troligen målat i parkettmönster, något som blev modernt under den sengustavianska tiden kring sekelskiftet 1800. Bröstlist, bröstning och fotlist var vita eller hållna i en mycket ljus ton.

Kakelugnen är en praktkakelugn i nybarock tillverkad av Åkerlinds kakelfabrik. Modellen kallades "Kung Carl d XV Spis" och tillverkades med start under 1860-talet.

Rumsbeskrivning

Golv	Sekundärt ekparkettgolv i fiskbensmönster, lagt ovanpå äldre golv
Sockel	f11
Bröstning	målad
Bröstlist	bl1
Väggar	Stiltapet på vävspänning
Dörrar	d1 mot 116 samt 105, plåtbeslagen tapetdörr mot 103.
Dörrfoder	f1:3 till orangeri, f1:1 till fruns förmak
Övrigt	boasering i fönstersmygar. Dörröverstycken med bandflätsfris och konsolburen tavla med ornamentik mot 116 och 105. Sekundär 1800-talskakelugn i nybarock.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raä	pigment	bindemedel
Bröstlist	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	spackel				
	3	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
	4	mörkbrun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	
	5	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	6	spackel				
	7	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
foder	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	3	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	

	4	mörkbrun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	
	5	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	6	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
bröstning	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	Obränd umbra	linolja
	3	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
dörrblad	1	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	beige	3010-Y20R 	3B-94	guldocker	linolja
	3	ljusgrå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja

Tapetlager

nr	beskrivning	datering
	<i>tapetdörr till rum 103:</i>	
1	sentida stiltapet	1970
2	ljusgrå oljefärg ca NCS 1010-Y20R	ca 1900
3	grå oljefärg, grön umbra 7A-786	ca 1780?
4	svartplåt	ca 1780?
	Troligen innefattar inte ovanstående lager samtliga lager som funnits eller finns på dörren. Tapetdörren är sannolikt äldre än vävspänningen på väggarna och samtliga skikt på tapeten bör därför finnas eller ha funnits på dörren.	
	<i>Tapet</i>	
1	sentida stiltapet	
2	ljusgrå oljefärg, ca NCS 1010-Y20R, på spacklad yta	ca 1970
4	ljusgrå limfärg på papper	1900-1950
6	Cellulosapapperstapet; palmettmönster (?) i guld mot rödbrun botten i medaljong med bakgrund i ljus olivgrönt. Den olivgröna färgen möjligen färgförändrad	ca 1880 - 1910
7	Cellulosapapperstapet; mörkbrun bottenfärg med pärlstavmönster i beige och guld. Möjligen bård eller överlapp till nr 6, eller tvärtom. Tapeter i bruna färgställningar med guldtryck var som mest populära 1880 - 1900	ca 1880 - 1900
8	karmosinröd stiltapet på cellulosapapper	ca 1860-1880
9	tidningsmakulatur	ca 1860 - 1880
11	ljusgrå oljefärg på papper	ca 1820 - 1860
12	blågrön vattenfast, troligen oljetryck på papper, bottenfärg ca NCS 2020-B90G, mönsterfärg ca NCS 3060-B90G. Mönster troligen med diagonalställda romber. Möjligen gulnad från blå. Intensiva blå tapeter blev populära när syntetisk ultramarin blev tillgängligt omkring 1830.	ca 1820
13	tät, relativt grov väv. Under 1700-talet syddes eller spikades normalt våder och ark och fästes direkt mot den putsade väggen. Montering av tapet på ramspänd väv var normalt förfarande i mer påkostade miljöer fram till omkring 1850.	ca 1820

Tolkning

104:A Samtliga snickerier samt bröstningen är målade med en ljusgrå färg, NCS 1010-Y20R.

En ny tapet med medaljongmönster mot en ljust olivgrön bakgrund sätts upp. Denna tapet målas senare över med först en ljusgrå limfärg och sedan med en oljefärg på spacklat underlag. Slutligen tapetserar man med den tapet som sitter uppe idag.

Datering: 1900 -

104:B Bröstningen är målad i en brun färg, ca NCS 4515-Y10R (obränd umbra 5A-710). Lister är målade i en mörkare brun färg, ca NCS 6015-Y10R (grå umbra 3A-710). Dörrbladen är möjligen målade med en ockra färg, ca NCS 3010-Y20R (guldocker 3B-94). Denna målning kan eventuellt höra till ett senare skede - gestaltungslogiken talar för en målning av dörrbladen i enlighet med övrigt listverk och bröstningen. En moderiktig mörkbrun tapet med guld i mönstret sätts upp. Tapeten matchar snickeriernas bruna färgskala. Ornamentens bladguld är övermålat med brun färg.

Datering: 1870 - 1900

104:C Samtliga snickerier samt bröstningen är målade med en ljusgrå färg, NCS 1010-Y20R (guldocker och grön umbra, 7A-94+786).

Perioden inleds med att vävspänning för papperstapet och bröstlist sätts upp och dörrarna till filen förses med omfattningar med ornament. En intensivt blågrön tapet klistras upp. Denna ger senare rummet namnet "blå salongen". I slutet av perioden sätts en ny, lika intensivt röd tapet upp.

Datering: 1820 - 1870

104:D Dörrarna saknar de ornerade omfattningarna och väggarna saknar vävspänning. Snickerierna är troligen målade med en ljust grå färg, ca NCS 1010-Y20R.

Datering: 1780 - 1820

Rum 103, kabinett

Rummet omtalas som "kabinett" av PA Tamm 1838.

Rumsbeskrivning

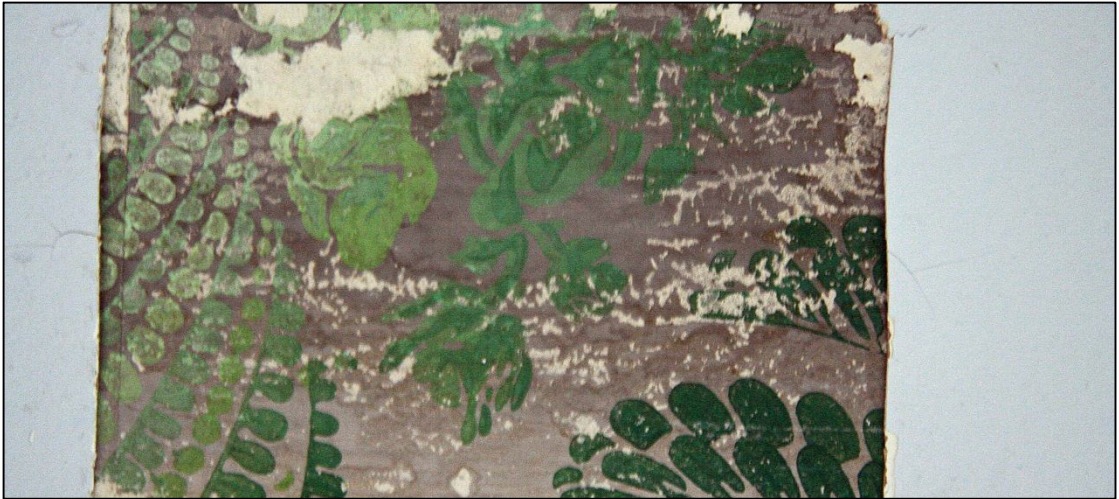
Golv	Kilsågat golv av furu lagt med fris. Golvet har sannolikt planslipats och lackerats under 1970-talet. Runt väggarna löper en kalkstensmålad träfris.
Sockel	f11
Bröstning	Puts i samma färg som snickerier
Bröstlist	bl1
Väggar	Rollad ljusblå färg på vävspänning med flera lager tapeter och färg.
Dörrar	d2 mot 104 och 102, tapetdörr mot öster
Dörrfoder	f1:3 till kammare, f1:1 till fruns sängkammare
Övrigt	boaserad smyg mot 104. Rund kakelugn av 1700-talstyp med nischomfattning med profil f1.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raä	pigment	bindemedel
dörrblad mot 104	1	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	brun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	linolja
	3	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
	4	ljus rosa	2010-Y70R 	7A-5876	bränd terra	linolja
bröstning	1	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	3	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
	4	ockra	ca 5020-Y 	2C-92	ljusocker	linolja
	5	grov väv	-	-	-	
	6	puts	-	-	-	
bröstlist	1	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	beige	0510-Y20R 	7A-92	ljusocker	linolja
	3	brun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	linolja
	4	brun	ca 4515-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	5	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja
foder	1	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	alkyd
	2	brun	ca 6015-Y10R 	3A-710	obränd umbra	linolja
	3	brun	ca 4510-Y10R 	5A-710	obränd umbra	linolja
	4	ljus grå	1010-Y20R 	ca 7A-94+786	guldocker och grön umbra	linolja

Tapetlager

nr	beskrivning	datering
1	ljusblå rollad akrylatfärg på syrahaltigt papper, ca NCS 1020-B	ca 1970
2	vit limfärgsmålning	
3	stiltapet på syrahaltigt cellulosapapper	ca 1870
2	dekorativ limfärgsmålning på linnepapper (grönt bladverk på grafitgrå botten). Bladverket är troligen utfört med koppararsenikpigment, Schweinfurtergrönt eller möjligen Scheeles grönt. En trolig datering är med tanke på detta omkring 1820.	ca 1820
3	grov väv	

Tolkning

103:A Samtliga snickerier och bröstning är målade med en ljus grå färg, ca NCS 1010-Y20R. Perioden inleds med att stiltapeten målas över med vit limfärg. Senare sätts papp upp utanpå limfärgen och denna rollas med en ljusblå akrylatfärg.

Datering: 1900 –

103:B Samtliga snickerier är målade i en brun färg, ca NCS 6015-Y10R (obränd umbra 3A-710). Bröstning och dörrspeglar är målade i en något ljusare brun nyans, NCS 4515-Y10R (obränd umbra 5A-710). Perioden inleds med att en stiltapet som passar till de bruna snickerierna sätts upp.

Datering: 1870 - 1900

103:C Samtliga snickerier samt bröstning är målade i en ljus brun nyans, NCS 4515-Y10R (obränd umbra 5A-710). Se 103 B. Den ljusa brunmålningen målas förmodligen över med mörkare brunt i ett sammanhang.

Datering: 1870 - 1900

103:D Samtliga snickerier och bröstning är målade med en ljus grå färg, ca NCS 1010-Y20R. Perioden inleds med att väggarna förses med vävspända ramar, där en handmålade tapet sätts upp. En bröstlist som passar för ramen sätts också upp vid samma tillfälle.

Datering: 1820 – 1870

103:E Rummet saknar troligen vävspänning och kanske också bröstlist.

Datering: 1780 - 1820

Rum 102, kammare

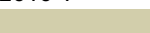
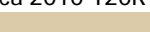

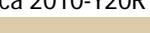

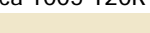

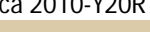

Rummet omtalas 1838 av PA Tamm som "Gustafs rum".

Rumsbeskrivning

- Golv Kilsågat golv av furu lagt med fris. Golvet har sannolikt planslipats och lackerats i sen tid. Runt väggarna löper en kalkstensfris.
- Sockel I norra delen av rummet f10, i södra delen av rummet f11.
- Bröstning Spegelmålning på gipsputs
- Bröstlist bl1
- Väggar blåmålad vävtapet på puts
- Dörrar d2
- Dörrfoder f1:3 till vestibul, f1:1 till kabinett
- Fönstersmyg
- Övrigt Blåvit 1700-talskakelugn i nisch avgränsad med foder f2.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raä	pigment	bindemedel
dörrblad mot 103	1	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	alkyd
	2	ljusgrå	ca 1005-Y20R 			linolja
	3	beige	2010-Y 	5B-92	ljusocker	linolja
	4	grå	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	linolja
bröstlist	1	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	alkyd
	2	ljusgrå	ca 1005-Y20R 			linolja
	3	beige	2010-Y 	5B-92	ljusocker	linolja
	4	grå	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	linolja
bröstning	1	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	alkyd
	2	ljusgrå	ca 1005-Y20R 			linolja
	3	beige	2010-Y 	5B-92	ljusocker	linolja
	4	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	linolja
	5	gipsbruk	-	-	-	

Tolkning

102:A Samtliga snickerier och bröstning är målade i en ljust beige färg, ca NCS 2010-Y20R (obränd umbra, 7A-710). Väggarna täcks med vävtapet som målas med ljusblå latexfärg.

Datering: 1970 -

102:B Samtliga snickerier och bröstning är målade i en ljust grå färg, ca NCS 1005-Y20R

Datering: 1900 - 1970

102:C Samtliga snickerier och bröstning är målade i en ljust beige färg, ca NCS 2010-Y (ljusocker, 5B-92)

Datering: 1820 - 1900

102:D Samtliga snickerier och bröstning är målade i en ljust beige färg, ca NCS 2010-Y20R (obränd umbra, 7A-710).

Datering: 1780 - 1900

Rum 100, vestibul

Vestibulens utformning är ett resultat av Palmstedts ändringar av Kesslers förslag. På ett äldre foto syns hur delar av ett äldre dekorationsmåleri tagits fram omkring nischerna i rummets östra del. Dagens väggmålningar är ett resultat av en komplett framtagning, rekonstruktioner och retuscher av dessa äldre väggmålningar. Ett stycke av takmålningarna intill nischen har också tagits fram.

Rumsbeskrivning

Golv	Röd och grå kalksten (Ölandskalksten), 57 x 57 cm, lagda i bruk. Golvet är inte lagt med fris.
Sockel	Putsad sockel
Bröstning	saknas
Bröstlist	saknas
Väggar	Putsade väggar med dekorationsmåleri.
Taklist	Stuckatur
Tak	Vitmålat. Intill nischen har ett äldre måleri tagits fram. Motiven är av rokokotyp, med bland annat ymnighetshorn, blomstergirlander och drakar.
Dörrar	Välvda glasdörrar mot kammaren 102. Spröjsningen har tärningar av gustaviansk typ. Glasningen är utförd dels med äldre handblåst glas och dels med sentida konstglas ("antikglas").

D1 mot salen

Dörrfoder F1 mot salen

Överstykke Kraftfullt, konsolburet arkitravöverstycke mot salen

Framtagen takmålning intill nischen. Utförandet och motiven med bland annat ymnighetshorn och drakar pekar mot att målningen är original, och möjligen äldre än övrig inredning.

Färglager

byggnadsdel	nr	beskrivning	S NCS	Raä	pigment	bindemedel
överstycke till sal	1	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	alkyd (färgförändrad från en mer neutral grå)
	2	grå	ca 3005-R80B 	4A-786+98	grön umbra och bensvart	linolja
	3	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	linolja
dörrblad till sal	1	beige	ca 2010-Y20R 	7A-710	obränd umbra	alkyd (färgförändrad från en mer neutral grå, se "2")
	2	grå	ca 1502-Y50R	7A-786	grön umbra	
	3	krämvit	1005-Y20R 			alkyd eller linolja
	4	beige	ca 1020-Y30R 	6A-94	guldocker	linolja
	5	brun	5015-Y10R 	4A-710	obränd umbra	linolja

	6	beige	4010-Y20R	6A-710	obränd um- bra	linolja
	7	ljus grå	ca 2002-B	6A-786+98	grå umbra	linolja

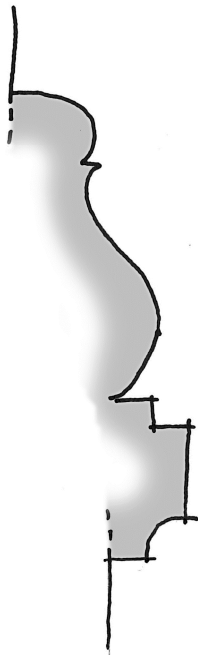
Tolkning

- 100:A Dekorativ väggmålning är framtagen
Datering: 1970 -
- 100:B Väggarna är sannolikt målade med vit färg, ca 1005-Y20R, liksom snickerier
- 100:C Snickerierna är målade med en ockra färg, NCS 1020-Y30R (guldocker 6A-94). Troligen är väggarna målade i samma färg (se motsvarande väggfält i salen). Möjligen sätts dörröverstycket upp under denna period
Datering: 1910 - 1970
- 100:D Dörrspeglar och eventuell bröstning är målade med ljus brun färg, ca 4010-Y20R (obränd umbra 6A-710). Listverk och dörrarnas ramverk är målade i en mörkare brun färg, ca NCS 5015-Y10R (obränd umbra 4A-710).
Datering: 1870 - 1910
- 100:E Snickerier är möjligen målade med en ljus grå färg, ca 2002-B (grå umbra 6A-786+98).
Datering: 1780 - 1870

Byggnadsdetaljer

Rumssvitens byggnadsdetaljer har dokumenterats i den omfattning som krävs för att klargöra ändringars kronologi.

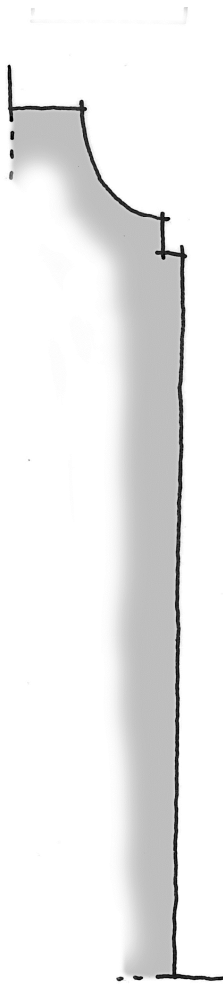
Dörrspegelslist

SL1

List till helfransk fyllning. Skala 1:1. Listkompositionen med hålkäl – platt – karnis - astragal är identisk med den som är utförd på döbattangdörrar på Wifors, vilka är från 1780-talet. Listen är med stor sannolikhet ursprunglig.

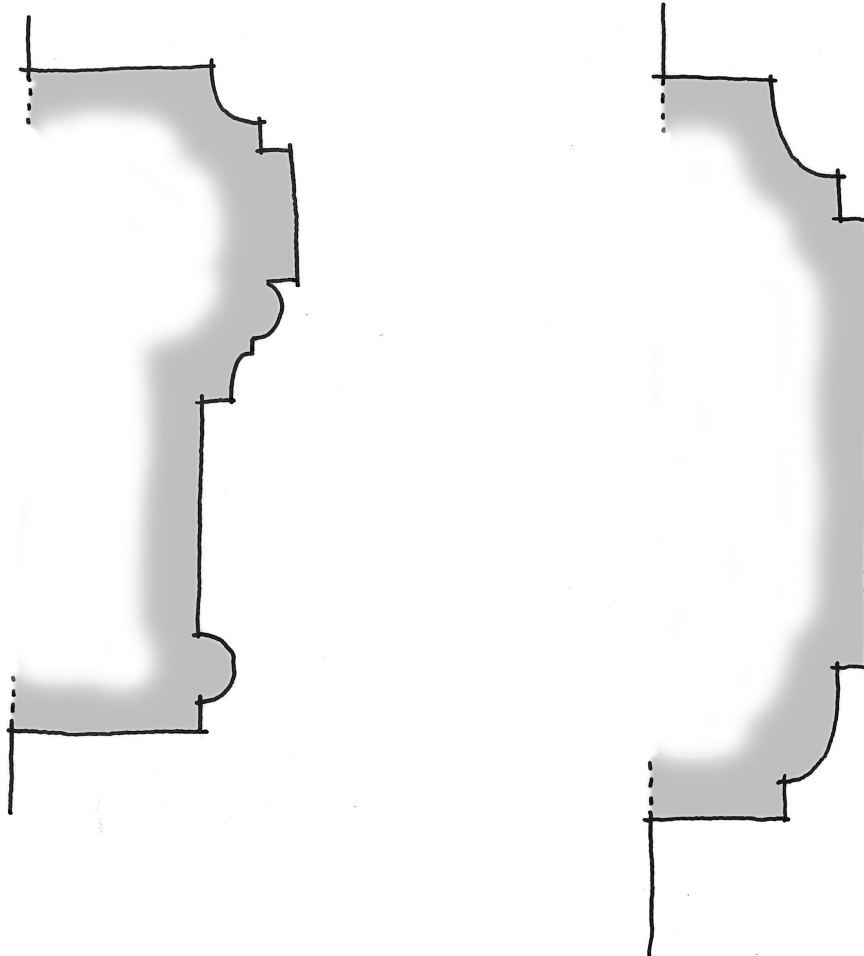
Sockellister

FL 1. 1" enkel fotlist med hålkäl i överkant. Typen populär under 1800-talets första decennier. Skala 1:1.

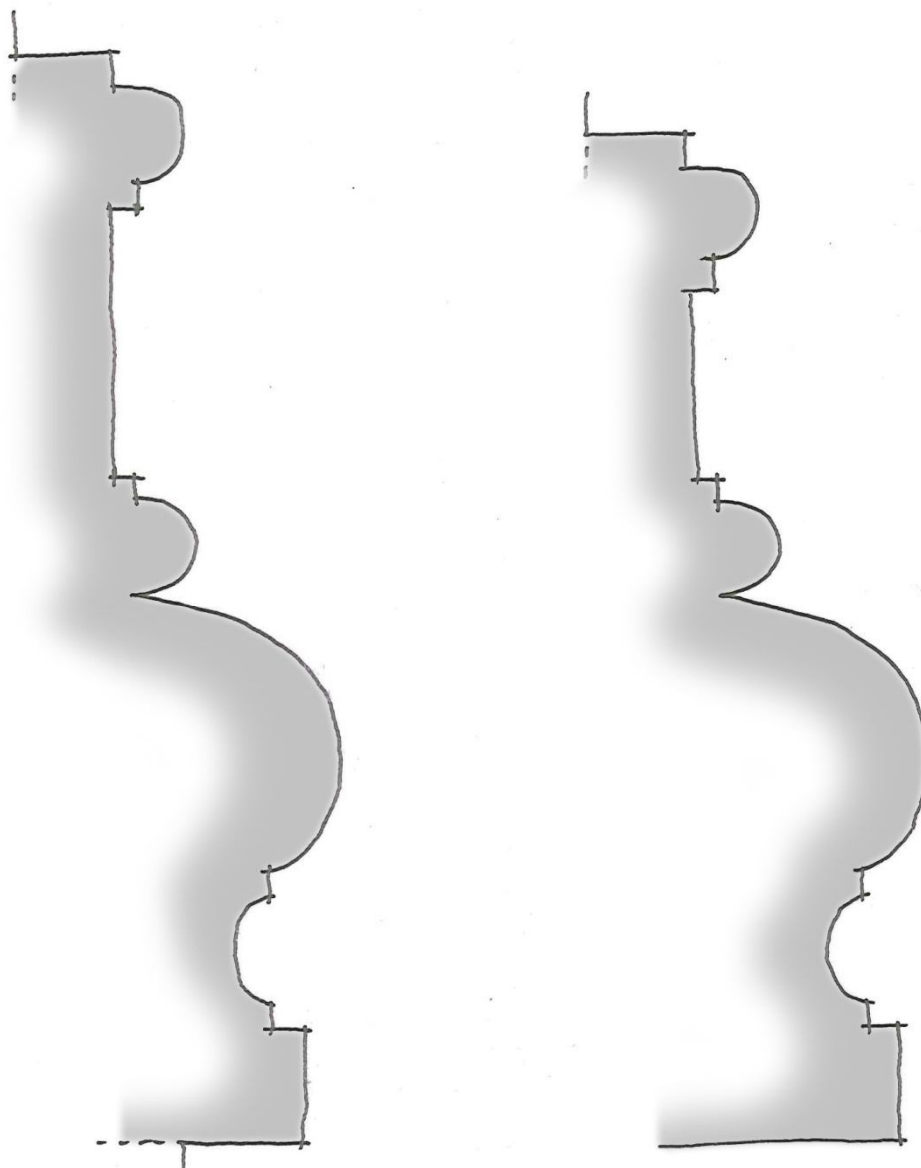
FL 2. 1" hyvlad bräda med fasad överkant. Skala 1:1.

Bröstlister

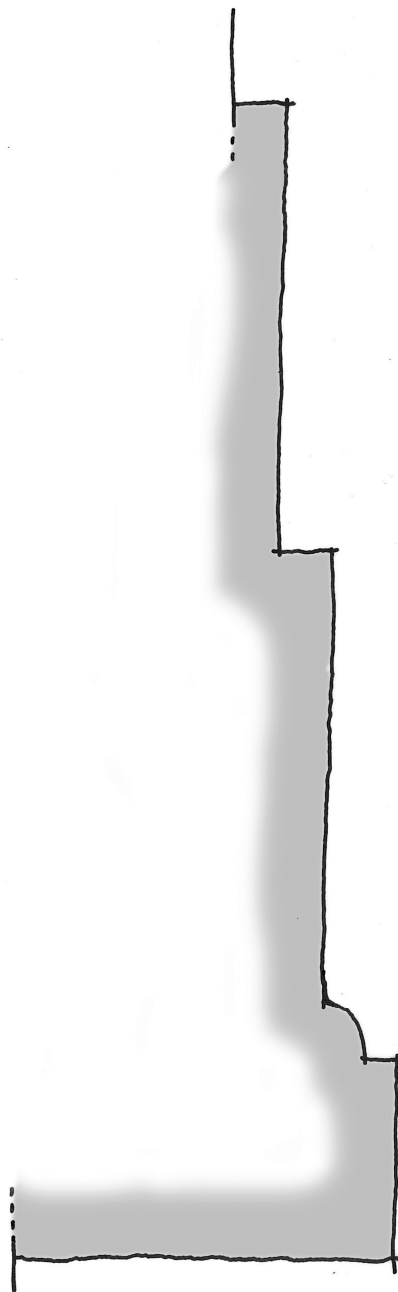
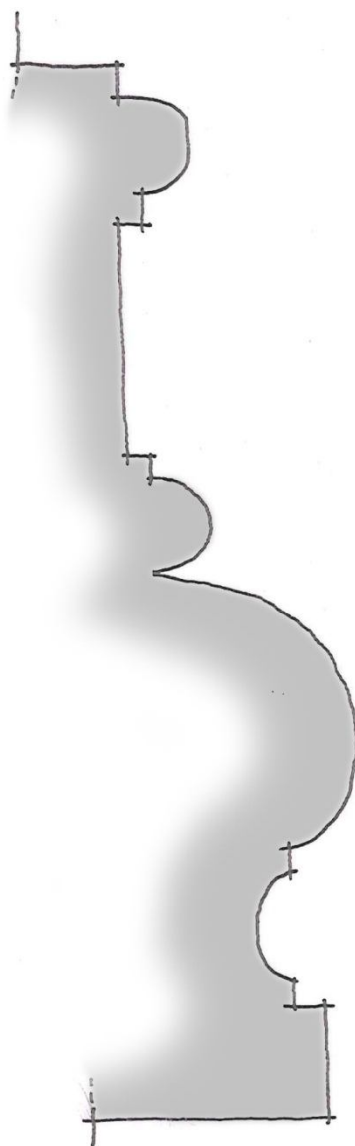
- BL 1. Djup bröstlist av 1700-talstyp. Tillhör troligen originalinredningen från omkring 1780. Listens djup göra att den fungerar till vävspända väggar och bröstningar. Skala 1:1.
- BL 2. Grund bröstlist av 1700-talstyp som också förekommer i början av 1800-talet. Listen fungerar på putsade väggar utan vävspänning. Skala 1:1.

Dörrfoder

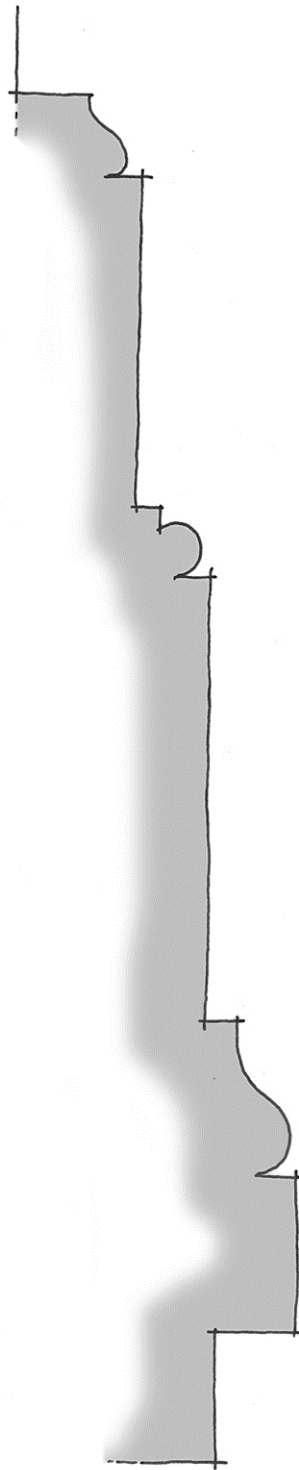
F1:1 (t.v.) Rokokoföder. Tillhör troligen originalinredningen från omkring 1780. Skala 1:1. Platten är ca 35 mm.

F1:2 (t.h.) Som F1:1 men med platt ca 25 mm. Samtliga hyvlar utom den för platten tycks vara identiska. Skala 1:1.

F1:3 Som F1:1 men med platt ca 30 mm. Skala 1:1

F2 (t.h.) Foder av arkitravtyp som stilmässigt brukat kopplas till empire. Fodrets djup gör att det passar för vävspänning. Skala 3:4.

F3. Foder av arkitravtyp med gustaviansk karaktär. Skala 3:4.

Dörrar

- D2 Enkeldörr av rokokotyp, med helfransk övre och undre fyllning och halvfransk mittfyllning. Spegelarnas helfranska listverk är utförda med SL1. Dörren är försedd med foder F2 och gångjärn G1. Denna dörruppsättning bedöms vara ursprunglig.

- D1 Döbattangdörr av rokokotyp med inskurna hörn i huvudfyllningen. Det helfranska listverket är utfört med SL1. Dörrarna är hängda med gångjärn G2. Förutom i salen och dörren mot salen i vestibulen är dörrarna försedda med foder F2. Denna uppsättning bedöms vara ursprunglig. I salen är dörrarna försedda med foder F3 och på dörren i vestibulen mot salen är dörrarna försedda med foder F1.

Dörröverstycken

1) Trompe-l'œil-målning med urna i herrns förmak, sannolikt original från början av 1780-talet. Målningen är utförd i olja på duk och omfattas av foder F1. Överstyckets stickbåge har samma form och höjd som rummets fönster mot trädgården. Målningen redovisar nischväggar med marmorering i rektangulära fält och valv med målade kassetter med blommor.

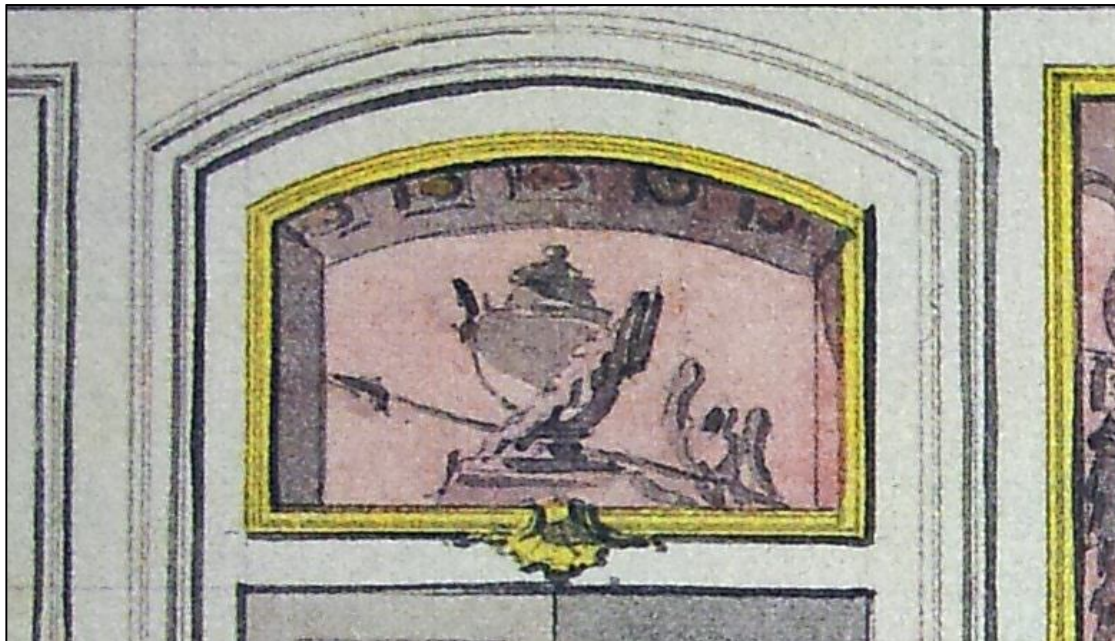

2) Dörröverstycke i fruns förmak. Själva överstycket med frisen och omfattningen är identisk med det i herrns förmak, men urnmålningen har en annan karaktär. Den vita, krackelerande bottenfärgen är sekundär och har målats över den ursprungliga bakgrunden. Detta hade skett redan vid sekelskiftet 1900. Genom ett fotomontage kan man få en uppfattning om hur urnmålningen kan ha sett sig innan bakgrunden målades över. Sannolikt är tillhör urnmålningen originalinredningen.

Fotomontage av urnmålningen i fruns förmak på bakgrundsmålningen i herrns förmak.

Överstyckena 1) och 2) med sina omfattningar är mycket lika den inredning som Jean-eric Rehn ritade till Erstaviks herrgård under 1760-talet. Likheten är så slående att det får anses troligt att Jean-Eric Rehn var inblandad även i Österbybruks herrgårds inredning.

Skiss till överstycke och omfattning på Erstaviks herrgård, utförd av Jean-Eric Rehn på 1760-talet.

3) Dörröverstycke i fruns sängkammare. En konsolburen hylla bär en rektangulär tavla med ekrankor med ekollon och central ekrosett. Tavlans yttermått ansluter till utsidan av dörröppningens originalfoder. Under hyllan finns en bandflätsfris i gustaviansk stil. Både bandflätan och är skuren i trä och har tidigare varit förgylld. Bandflätsfrisen är likadan som i herrns sängkammare. Ekornament associeras traditionellt med den manliga sfären och inte med den kvinnliga.

4) Dörröverstycke i herrns sängkammare. Ornamenten består av korslagda akantusrankor med central rosett av akantusblad. Ornamentiken är snidad i trä. I ramkanten löper en äggstavsfris. Under tavlan finns en bandflätsfris av samma utförande som i fruns sängkammare. Tavlans yttermått ansluter till hyllans konsoler och de släta, vertikala omfattningarna som ligger utanför originalfodren. Tavlans är alltså bredare än i fruns sängkammare och följer en annan gestaltungsprincip.

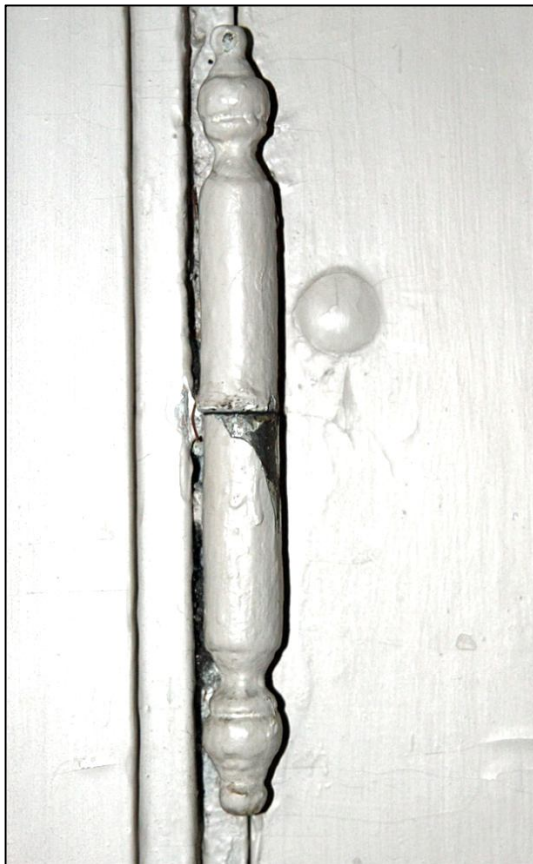

5) Dörröverstycke i salen. Det rundbågiga överstycket flankeras av kannelerade pilastrar. Ovanpå bågen vilar två lagerbladsfestonger med bandrosetter. Den centralt placerade medaljongen utgörs av en rosett med omgivande akantusblad arrangerade i spiralform. Växtornamentiken utgörs av korslagda akantusrankor. Nederst mot dörren löper en fris med lagerbladskupor. Ornamentiken är snidad i trä och har tidigare varit förgylld. Dörröverstycket liksom omfattningen i sin helhet bör tillhöra originalinredningen. Gestaltningen av portiken har stora likheter med den som utfördes för salen på Övedskloster, efter ritningar av Jean-Eric Rehn Takliststuckaturen, som löper obruten längs väggarna, har satts upp efter att omfattningarna monterats.

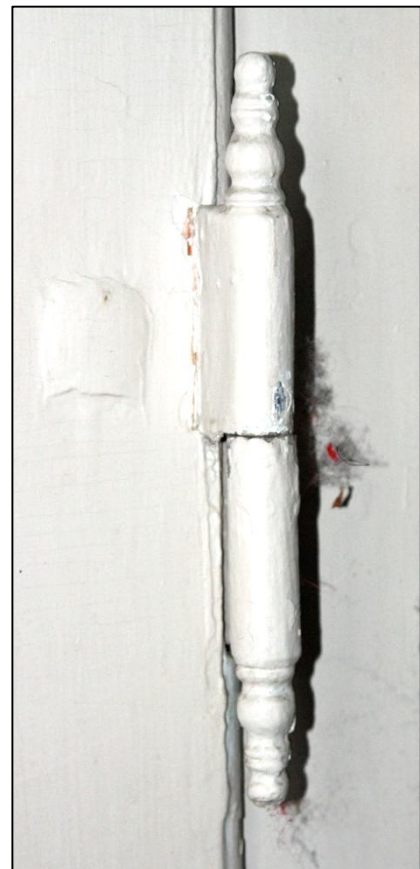

6) Dörröverstycke i vestibul mot salen. Dörrfodret (F1) är av en stram och kraftfull arkitravtyp, liksom överstycket. Arrangemanget förefaller sekundärt i förhållande till den omgivande väggmålningen.

Gångjärn

G1

G2

Dörrbladen är hängda på två typer av stolpgångjärn. Den något kraftigare (G1) används till enkeldörrarna och den något mindre och sirligare (G2) till döbattangerna. Gångjärnen har fransk upphängning, vilket man kan se på bilden genom bulthuvudena. Båda gångjärnen är av rokokotyp och bör vara ursprungliga.

Nyckelskyltar

Nyckelskylt av en typ som var populär under senare hälften av 1700-talet.